

Tematikus összeállítás

REJTETT FOLYAMATOK ÉS FELTÁRT JELENTÉSEK¹

HIDDEN PROCESSES AND UNEARTHED MEANINGS

VENDÉGSZERKESZTŐ: BOLLOBÁS ENIKŐ

BEVEZETŐ

INTRODUCTION

Bollobás Enikő

az MTA levelező tagja
bollobas.eniko@btk.elte.hu

A következőkben egybegyűjtött négy tanulmány a Magyar Tudomány Ünnepe 2021-es programsorozatának „Nők a tudományban” kerekasztal, „Rejtett folyamatok és feltárt jelentések – Kerekasztal-beszélgetés a múlt, a nyelv és a szöveg kapcsán” című rendezvényén elhangzott előadások írott, szerkesztett változatai. Az immár rendszeres kerekasztal ez alkalommal humán tudományos fókuszú volt, ezen belül a régészet, a nyelvtudomány, a történettudomány és az irodalomtudomány területéről születtek előadások.

Bondár Mária azt a széles körben elterjedt nézetet cáfolja meg, miszerint a kocsi és a kerék megalkotása és elterjedése egyetlen centrumhoz, Mezopotámiához köthető. A Kárpát-medence középső részén – így Ausztria, Magyarország, Csehország, Szlovákia, Románia területén – végzett régészeti kutatások több mint száz lelőhelyről bizonyítják a kerek járművek i. e. 4. évezredbeli létezését, vagyis a kocsi nagyjából egy időben jelent meg Mezopotámiában és a Kárpát-medencében. Károly Krisztina a tudományos fordítás egyre nagyobb méreteket öltő, és ezzel párhuzamosan egyre több (konceptcionális, diszciplináris, módszertani, kulturális, stratégiai vagy éppen politikai) problémát felvető kérdéskörével foglalkozik. A fordítástudomány egzakt megközelítését alkalmazva mutatja be, milyen kompetenciák szükségesek ahhoz, hogy a fordítások „láthatatlanná” váljanak,

¹ MTA Magyar Tudomány Ünnepe, 2021. november 17., Budapest

ami elsődleges feltétele annak, hogy a célnyelven (ma többnyire angolul) született tudományos írásokkal egyenértékűek legyenek, s ekképp rangos nemzetközi szakfolyóiratokban publikálhatók lehessenek.

Font Márta tanulmánya a *Halics királya (rex Galiciae)* címről szól, amely a magyar királyok egyik kevésbé ismert titulusa volt. Az Árpád-házi királyok északi expanziós törekvései nyomán megjelent cím a 12. század végétől majdnem két évszázadon keresztül jelezte a magyar királysághoz tartozó új terület meglétét – annak ellenére, hogy maga a terület 1340-ben a Lengyel Királyság uralma alá került, 1386-ban pedig Hedvig lengyel királynőé lett.

Bollobás Enikő az amerikai Dél irodalmában mutatja ki a jogfedés (*coverture*) különös jogi intézményének rejtett működését. A jogfedés történelmi öröksége – miszerint a nő nem jogi személy: a bíróság előtt jogilag a férje „fedi”, s a férje rendelkezik a nő minden vagyonával, valamint a nő teste felett – jelenik meg a regény- és drámairodalomban rendre visszatérő *Southern belle* alakjában éppúgy, mint a házasság, illetve a „vénlányság” sajátos déli felfogásában, amely számos bemutatott alkotásban érhető tetten.